

Fănuș
NEAGU

Par délicatesse

Abstract

The author remembers a few things about the Romanian dramatist Mihai Ispirescu.

Keywords: Mihai Ispirescu, Horia Lovinescu, Teatrul National Bucuresti (National Theatre of Bucharest), Nichita Stanescu, Eugen Simion.

Austrul, vântul izbucnind în martie, scutură giurgiuvelele. Zuruie nisipul speranței în tâmplele caselor. Jur-împrejur miroase a păduri inundate de seve noi, a urși sculându-se în peșterile Bucegilor, a călugări albi lunecând cu schiturile în lumină dură. În câmpie și-n vaduri de Dunăre, damf de ierburi noi și de bălți în care colcăie nămolul și peștele scăpat de ocară gheții. Din bisericuța Șargului, făcută cu bani de pe caii de furat, se vede ca-n palmă toată balta Brăilei, fumuri suind peste satul Pecineaga din stepa Dobrogei, vitraliile scăpărând închipuiri voievodale pe zidurile *Carului cu bere* din București, creșterea *Crailor de Curtea Veche*, *Pena Corcodușa* cu tainul ei de suferință.

– Mihai, strig eu dintr-odată din încremeniri de vis, umbli singur să deschizi lupăriile? El surâde, ca și cum ar mânca stafide sultanine. Mihai, scoate mâna din gura lupoaicelor; tu n-ai auzit ce povești urâte circulă despre oamenii care...

– Patroane, îmi răspunde el, cine se pune bine cu lumea se pune rău cu Dumnezeu. N-am adunat povești greu de dus în spinare.

Mihai Ispirescu trăiește lângă noi, dar totodată și într-o lume paralelă, într-un univers intangibil și invulnerabil, unde se

clatină la nestârșit creanga cu mere de aur și unde anii trec cum îi taie capul (vezi piesa „Petrecere într-un pian cu coadă”, pusă în scenă de Teatrul Nottara). Se întoarce între noi din domnii străvechi, strâns în el ca un hidalgo spaniol sleit în palide lupte cu spada, toate purtate în numele onoarei, și e atunci bântuit numai de timp trecut. Și e, mai presus de orice, unul dintre oamenii cei mai dragi mie. Împletitură de înțelesuri ascunse, el respiră-n lumi asfințite, din larguri de nepământ. Dramaturg născut, nu făcut, zăbovește în zodia celor aleși să fie, fără de voia lor, o vioară din Orient. Eu știu bine cât de frumos amestecă florile vorbirii, pentru că l-am auzit azvârlind mustărări în care nu crede brazilor sau ciupercilor din pajiștea Casei Belvedere, la Predeal – hribule plin de întuneric, gălbiorule aromat, ce păcătoase miresme pe capul vostru! Nicio grijă, îl trag de mânecă, le arunc eu pe plită, cu sare și piper în creștet.

Mihai suie-n patima contemporană, venind din Ploiești, coleg de liceu cu Nichita Stănescu și Eugen Simion. De liceu, nu de clasă. Ei într-a unșpea, el într-a patra, Nichita-i împrumuta bicicleta să facă tururi pe Calea Oilor. „N-am schimbat cine știe ce vorbe cu el, zice, îmi da bicicleta fiindcă o da tuturora, așa cum avea să-și dăruiască și viața. Mă intimidă”.

Mărire Ție, Doamne! Lunganul acesta trebuia trimis la o școală de tragere cu arcul în boabe de struguri aprinse de spaima și dorința de a lustrui ghearele linxului sau ale tigrlui care-l pândește pe Inorog la colțul cuvintelor potrivite.

După Revoluția din 1989, am condus amândoi Teatrul Național – eu ca director general, el director artistic. Ani de neuitat. Pe el l-au nins ca-n povești pe gândul bun și cu stea în frunte. Mie mi-au umplut iezelele cu alți nuferi decât cei din bălțile Brăilei. Mai albaștri și suind cu pași îndrăzneți pe pământul scăzând în rugăciune. Eram doi visători crezând în oameni. Netrădați de nimeni decât de cei ce trăiesc în trădare. Dar n-am luat în seamă, Mihai fiindcă era așteptat mereu de o „Trăsură la scară” (după mine, cel mai frumos text dramatic pe care l-a scris), eu, pentru că visam să fur o *prinosă*.

de cai albi de Cargasse (Franța), ca să bag Brăila-n boală.

În câte-o zi tembelă (se înfiripă astea din nimic), îmi fixam o creangă-nverzită-n ureche, alta înflorită drept în buca obrazului, luam o orhidee-n dinți și-l întrebam cu tonul unui prinț arab, proaspăt coborât din trenul Orient Expres și instalat în Hotel „Pera Palas” din Istanbul:

– Mihai, când a despiciat Dumnezeu lumina de întunecia, pe care-i călăsară ațățăi:

– O femeie.

– Răspuns adunat din vrăji și deochiuri smintite.

– Dar dvs. ce credeți? se mira el.

– Păi, încerc eu (și-n cap mi se-ncurcau tot felul de chestii, socoteli, daraveri), problemele lumii.

– Problemele lumii încep toate de la femeie. De la coastele ei.

– Prăjite de Adam într-o tigaie cu mult ulei de măsline?

– Din vorbele astea, zice, voi împleti tiplul unui roman.

Pe care l-a și scris, numindu-l „Coastele lui Adam”.

Citindu-l, murmuram:

– Ce-i asta? Poveste de înscris cu litere roșii într-un calendar ce-și datorează viața piscurilor balcanice? Trandafir cu creanga-n apă? Basm? Descântec? Horia Lovinescu, omul căruia Mihai îi datorează enorm, l-ar fi pus (romanul, nu pe autor), act de acuzare, pe masa Ospățului lui Baltazar. Ca să strigăm noi Mane, Tekel, Fares.

În pagina cărții ard dușmănos bobitele negre ale irisului tuturor fetelor ce-au cules fluturi cu poala pentru a-i dărui unei iubiri ce-ți aține calea mai la deal și mai la vale de locul unde mugurii de plop trag cu pușca în ultimele nopți de februarie.

Ochi împinși spre tâmples plus tristețea coborând din casa din Crimeea a lui Anton Cehov.

Dans pe străzi c-un cal furat.

Dans cu câinii pe terasa Vilei Borghese.

Migrația lebedei.

Vântul de martie sună pe conturul frunzelor ce se vor deschide-n arbori. Boabe de venin verde mă colindă bezmetic: stau în spital și prietenii mei deschid lupăriile!

Sună telefonul. Un profesor din satul

unde m-am născut mă anunță că acolo ninge și viscolește. Închid ochii și văd: ninge-n Bărăgan. Ninge-n superba câmpie a Brăilei. Ninge răzbit, fără socoteală și fără echivoc. Ce frumusețe desăvârșită. Dumnezeule! Dar ninge-n Bărăgan fără de mine. Mi se face gol uscat în suflet. Ninge fără de mine-n Bărăgan. Ninge și viscolește. Salcâmul bătrân din curtea casei noastre își trosnește oasele de s-aude-n străfundurile Europei. Din clipa asta nu mă mai simt vinovat de nimic. (Doamne, și câte-am făcut eu pe lume/ Nici la popă nu pot spune). Ninge bogat la fereastra casei noastre de la Grădiștea, iar în odăi nimeni care să se nfioare de bucurie. Ninge fără toți ai casei noastre. Aș vrea să urlu. Aș vrea să m-amestec în ninsoarea de departe și să nu mai fiu.

Se deschide încet ușa. În prag apare Mihai. Surâzând, scoate o sticlă de vin roșu din buzunarele paltonului, îmi face cu ochiul și îngaimă ca să mă binedispună, cântecul căpitanului La Palice:

*Domnul căpitan eroic muri
În lupta mareață.*

*C-un sfert de ceas-nainte de-a muri
El mai era în viață...*

Toarnă-n pahare. Umbrele serii bolborosesc la geam.

Mihai miroase a lupărie. Iar lângă el, întoarse din lumi paralele, două umbre nedeslușite.

– Cel din dreapta e Nichita, zice Mihai.

– Ălălalt?

– Ionel Fernic. Băiat de-al nostru, din Ploiești. Extraordinar.

Roua cerului, libelule, curcubeu.

– Mihai, îndrăznesc, cum arată lupăriile în pragul acestei primăveri? Noile înrolate sub steag vin din crânguri tocate de fauni?

Cu glas din firea înserării ce-a cuprins pământul, el se apleacă recitării dintr-un poet teribil:

*Oisive jeunesse
À tout asservie
Par délicatesse
J'ai perdue ma vie...*

Dați în Paște acești băieți din Ploiești: Nichita, Eugen, Mihai. Ce minune că i-am adunat lângă sufletul meu!

1 martie 2010